

Kramatorsk

w 2018 r. przypadają trzy jubileusze:

- 80. rocznica śmierci Dmitrija Aleksandrowicza Richerta
- 120. rocznica powstania Huty Kramatorska im. W. W. Kujbyszewa wcześniej zwanej jako Kramatorska Metalurgiczna Spółka
- 150-lecie miasta Kramatorsk - perły przemysłowego Donbasu

**Dmitrij Aleksandrowicz
Richert
(1910 - 1938)**

Dmitrij Aleksandrowicz Richert

urodził się 26 października 1910 r. w Kijowie -
15 października 1938 r. przez sąd NKWD, skazany na
śmierć przez rozstrzelanie. Data wykonania wyroku
i miejsce pochówku nie są znane.

Dmitrij był amatorem fotografem. NKWD w dniu
aresztowania skonfiskowało sześć aparatów, w tym
trzy zagraniczne.

Matka Barbara Brzozowska (1881-1968) - z Warszawy
Ojciec Alexander Friedrichowicz Richert (1873-1920)
z Kijowa. Pobrali się w Kijowie 11 listopada 1898 roku.

Przodkowie Dmitrija A. Richerta byli niemieckimi
kolonistami – Mennonitami, którzy przybyli na Wołyń
około 1795 r. na zaproszenie cesarzowej Wszechrosji,
Katarzyny II. Byli rolnikami i pracowali w swoich
koloniach, w tym w Anecie, którą założyli w 1815 roku.

Friedrichowicz-Wilhelm Jakowlewicz Richert - dziadek
Dmitrija był stroicielem fortepianów.
Piotr Iljicz Czajkowski bardzo go cenił.

Pierwszy z prawej Michał Aleksandrowicz Richert (1915-1995) - młodszy brat Dmitrija, uprawiał gimnastykę atletyczną, pracował w cyrku oraz w Starokramatorskim Zakładzie Budowy Maszyn - Kramatorsk, 1933 rok.

Powódź Starego Miasta – Kramatorsk lata 30. XX wieku. - Zdjęcie: Dmitrija Aleksandrowicza Richerta

Powódź Starego Miasta – Kramatorsk lata 30. XX wieku. - Zdjęcie: Dmitrija Aleksandrowicza Richerta

120. rocznica

Huty Kramatorska im. W. W. Kujbyszewa

wcześniej zwanej jako Kramatorska Metalurgiczna Spółka

Huta Kramatorska im. W. W. Kujbyszewa	
Budowa	1898
Założyciele	W. Fitzner i K. Gamper

Interesujące informacje

Fabryka Kocioł Parowych W. Fitzner i K. Gamper - zakład przemysłu metalowego założony w 1880 r. przez siemianowickiego fabrykanta Wilhelma Fitznera i Szwajcara Konrad Gampera na pograniczu Środuli i Konstantynowa.

http://wikizaglebie.pl/wiki/Fabryka_Kot%C5%82%C3%B3w_Parowych_W._Fitzner_i_K._Gamper

W październiku 1928 r.

zakład połączył się z firmą L. Zieleniewski S.A. w Krakowie przyjmując nazwę:

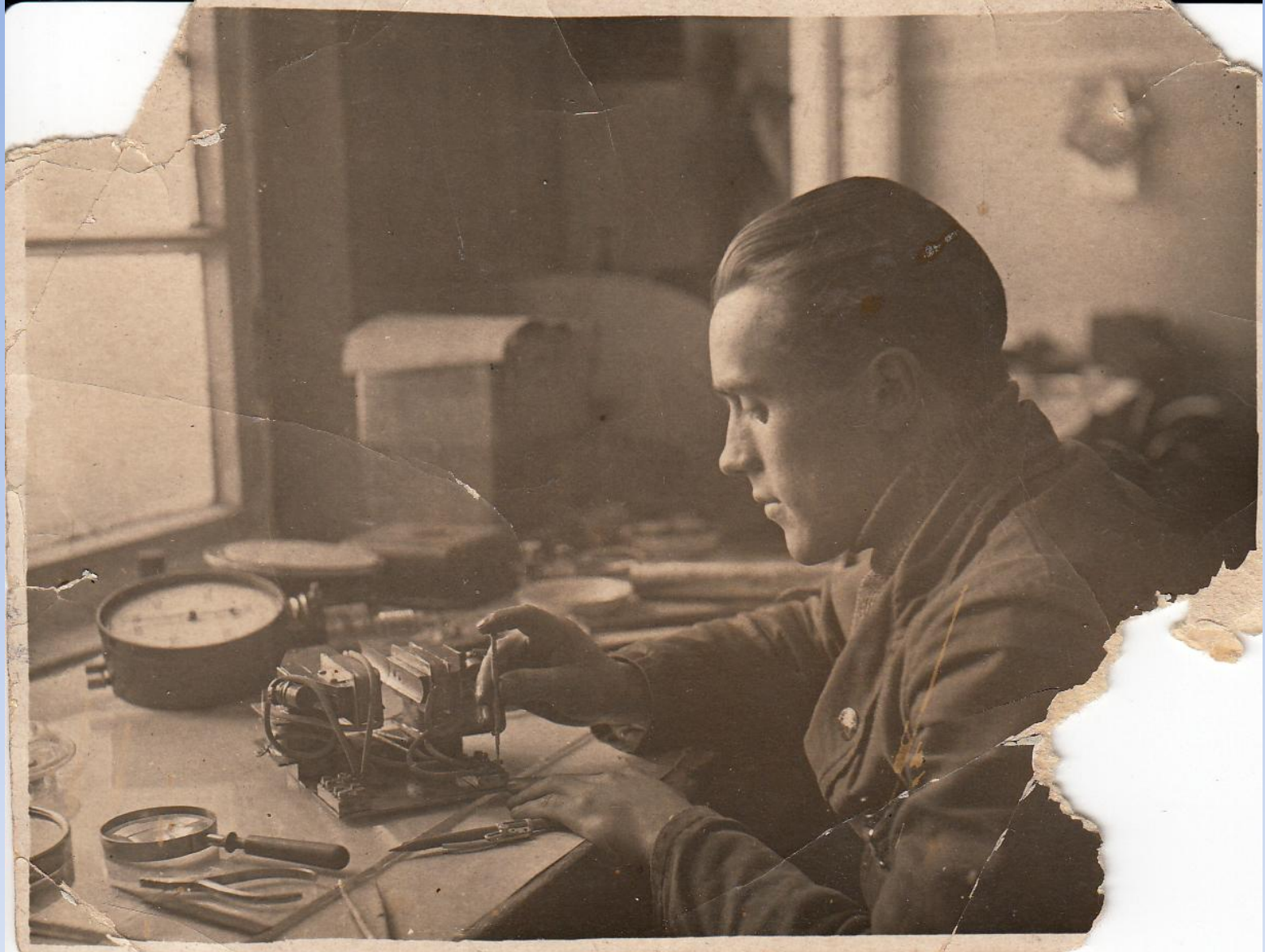
Zjednoczone Fabryki Maszyn, Kocioł i Wagonów L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper S.A. w Sosnowcu.

http://wikizaglebie.pl/wiki/Konrad_Gamper

Pracował w Hucie Kramatorska im. W. W. Kujbyszewa. Górny rząd od lewej Dmitrij A. Richert, obok Fiodor -nazwisko nie znane, dolny rząd od prawej Piotr Wasiliewicz Krawczenko - Kramatorsk 1933 r. Informacje zgodnie z "Kramatorskaja Prawda" z 24 lipca 2008 r.

Dmitrij Aleksandrowicz Richert - mechanik precyzyjny
Huta Kramatorska im. W. W. Kujbyszewa, lata 30. XX. wieku.

Do głównej kwatery NKWD, gdzie w latach 30. XX wieku przesłuchiwano Dmitrija A. Richerta, poprowadził nas historyk Kramatorska, W. F. Kocarenko. Towarzyszył nam z kamerą dziennikarz Michał Gorodecki.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Willa byłego niemieckiego przemysłowca Protse, później siedziba NKWD, nazistowskiego Gestapo, miejskiego posterunku policji nr 1 ul. Klubnaya za Domem Kultury im. Lenina na Starym Mieście.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Wielu aresztowanych mieszkańców Kramatorska było przesłuchanych w kwaterze głównej NKWD. Przywożono ich z więzienia w Artiomowsku.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Małgorzata Szymczyk-Karnasiewicz

Za drutem kolczastym znajdują się komórki więzienne, w których przetrzymywano więźniów.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Małgorzata Szymczyk-Karnasiewicz

W drodze do osiedla Październikowego gdzie mieszkał Dmitrij Aleksandrowicz Richert

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Małgorzata Szymczyk-Karnasiewicz

Osiedle Październikowe dom 132 mieszkanie 2, w którym Dmitrij Aleksandrowicz mieszkał ze swoim bratem Michałem i matką Barbarą T. Richert.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Małgorzata Szymczyk-Karnasiewicz

Za zgodą dyrektora Neswieta Wladimira Wasiliewicza wejdziemy do Huty Kramatorska im. W.W. Kujbyszewa.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

70. lat temu pracował tu mój wujek Dmitrij Aleksandrowicz Richert.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Małgorzata Szymczyk-Karnasiewicz

Przewodniczący związków zawodowych Czekasin Siergiej Aleksandrowicz wyjaśnia strażnikowi cel wizyty polskich fotografików.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Na terenie Huty Kramatorska im. W. W. Kujbyszewa.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Na terenie Huty Kramatorska im. W. W. Kujbyszewa.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Rzeka Kazennyj Torec

Zachował się budynek wydziału technicznego w którym 70 lat temu pracował Dmitrij A. Richert.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Spotkanie w warsztacie z pracującym tu mechanikiem precyzyjnym.

Dwa zdjęcia
i dwie różne biografie

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Nikołaj Iwanowicz Jeżow
- jeden z głównych polityków
masowego terroru w ZSRR w latach 1936-1938.

Rozkaz NKWD Nr 00439 –
wydany 25 lipca 1937 będący podstawą do rozpoczęcia „operacji niemieckiej NKWD”,
czyli szeroko zakrojonej akcji aresztowań Niemców na terenie Związku Radzieckiego
w latach 1937–1938.

W treści owego rozkazu określone zostały kategorie ludzi
przeznaczonych do aresztowania.

Wymienieni zostali: byli niemieccy jeńcy wojenni, wszyscy niemieccy uchodźcy
i imigranci znajdujący się na terenie ZSRR, osoby niemieckiego pochodzenia pracujące
w radzieckich zakładach przemysłu zbrojeniowego.

Rozkaz 00439 nakazywał jednocześnie NKWD-zistom
zmuszanie aresztowanych do dostarczania dowodów na samych siebie.

АРХИВНАЯ СПРАВКА

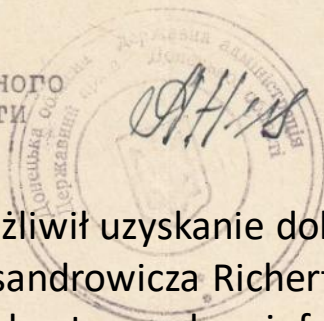
В документах государственного архива Донецкой области имеются сведения, что гр. РИХЕРТ ДМИТРИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ, 1910 года рождения, уроженец г. Киева, по национальности немец, гражданин СССР, беспартийный, с низшим образованием, до ареста работал мастером точной механики завода им. Куйбышева в г. Краматорске и проживал в Октябрьском поселке г. Краматорска, д.132, кв.2. Состав его семьи - мать РИХЕРТ ВАРВАРА ТИМОФЕЕВНА, 55 лет и брат РИХЕРТ МИХАИЛ, 1915 года рождения. Рихерт Д.А. был арестован Краматорским горотделом НКВД 21 февраля 1938 года по необоснованному обвинению в участии в, якобы, существовавшей тогда "Контрреволюционной шпионско-диверсионной организации" и согласно ст.ст. 54-6 и 54-II УК УССР постановлением Особой Тройки УНКВД по Сталинской области от 15 октября 1938 года подвергнут высшей мере уголовного наказания - расстрелу без конфискации имущества. Сведений о дате расстрела и месте захоронения РИХЕРТА ДМИТРИЯ АЛЕКСАНДРОВИЧА не имеется.

В соответствии со ст. I Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года, РИХЕРТ ДМИТРИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ Военной Прокуратурой Киевского Военного Округа 23 июня 1989 года реабилитирован посмертно.

Директор государственного
архива Донецкой области

04-10/60

19.08.93 г.

Н.Б. Метальникова

Dopiero rozpad Związku Radzieckiego umożliwił uzyskanie dokumentów wytworzonych przez NKWD w sprawie wyroku kary śmierci Dmitrija Aleksandrowicza Richerta i jego rehabilitacji. Wielu członków mojej rodziny nie żyło już w 1993 roku, kiedy otrzymałem informacje z archiwum w Doniecku.

W regionie Doniecka w latach 1937-1938 zostało aresztowanych 4265 Niemców - zastrzelono 3608 osób

Нюренберг Август Августович, 1901 року народження, с. Білокузьминівка Костянтинівського району Донецької області, німець, освіта початкова, безпартійний. Проживав: м. Краматорськ Донецької області, вул. Поштова, буд. № 8, кв. 4. Бригадир слюсарів заводу ім. Куйбишева. Заарештований 15 грудня 1937 року. Засуджений Особливою нарадою при НКВС СРСР до розстрілу. Даних про виконання вироку немає. Реабілітований у 1962 році.

Порук Євген Іванович, 1906 року народження, м. Краматорськ Донецької області, українець, освіта середня, безпартійний. Проживав: м. Краматорськ Донецької області, вул. Весела, буд. № 23. Працівник заводу ім. Куйбишева. Заарештований 31 грудня 1937 року. Засуджений Особливою нарадою при НКВС СРСР до розстрілу. Вирок приведений до виконання у м. Сталіно (м. Донецьк) 14 лютого 1938 року. Реабілітований у 1958 році.

Нюренберг Андрій Августович, 1904 року народження, х. Лерке Костянтинівського району Донецької області, німець, освіта початкова, безпартійний. Проживав: м. Краматорськ Донецької області. Пожежний інспектор міськхарчоторгу. Заарештований 22 січня 1938 року. Засуджений Особливою нарадою при НКВС СРСР до розстрілу. Даних про виконання вироку немає. Реабілітований у 1990 році.

Лейн Борис Якович, 1886 року народження, с. Острів Псковської області, росіянин, освіта вища, безпартійний. Проживав: м. Краматорськ Донецької області, проспект Жовтневий, буд. № 127, кв. 15. Інженер хімлабораторії заводу ім. Куйбишева. Заарештований 12 січня 1937 року. Засуджений військовим трибуналом Харківського військового округу у м. Сталіно (м. Донецьк) до розстрілу з конфіскацією майна. Військовою колегією Верховного Суду СРСР розстріл замінено на 10 років ВТТ з позбавленням прав на 5 років. Реабілітований у 1959 році.

W zakładowej bibliotece odbyło się serdeczne spotkanie z Ludmiłą Grinakowską - Naumową, które zaowocowało wieloletnią przyjaźnią.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Pożegnanie z rzeką Kazennyj Toreć i Hutą Kramatorska im. W. W. Kujbyszewa.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

W 140. rocznicę miasta Kramatorska przyjechaliśmy z Krakowa

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Zwiedziliśmy i zapoznaliśmy się z jego historią oraz przedstawiliśmy autorską wystawę "Polska i Polacy na przełomie wieków" - była to pierwsza polska wystawa w Kramatorsku.

Kramatorsk, lipiec 2008 r., foto Jerzy Karnasiewicz

Генеральне Консульство Республіки Польща у Харкові
щиро запрошує на виставку

Малгожати і Єжи Карнасевиц

« Польща і поляки на зламі двох епох »

4 липня - 23 вересня
2008 року
Художній музей
Краматорської міської ради
вул. Шкадінова, 60

Dodatkowe informacje o wystawie:

http://www.karnasiewiczstudio.pl/pl-PL/polska_i_polacy_na_przelomie_wiekow1.html

Wernisaż wystawy
"Polska i Polacy na przełomie wieków"
Małgorzaty i Jerzego Karnasiewiczów
w Muzeum Sztuki w Kramatorsku
4.07 - 23.09.2008 rok

Spotkanie w Towarzystwie Kultury Polskiej w Kramatorsku w czerwcu 2008 r., Małgorzaty i Jerzego Karnasiewiczów podczas prezentacji wystawy "Polska i Polacy na przełomie wieków".

Spotkania Małgorzaty i Jerzego
Karnasiewiczów w Kramatorsku w 2008 roku.
Muzeum Historii Miasta Kramatorska,
Centralna Biblioteka Publiczna Miasta im.
M. Gorkiego, Fotoklub "JURIS,,
Huta Kramatorsk im. W. W. Kujbyszewa,
parafia katolicka w Kramatorsku, przyjaciele.

Dziękuję za uwagę.